

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 16 kwietnia 2024 r.

Pozycja 71

POSTANOWIENIE z dnia 30 stycznia 2024 r. Sygn. akt Ts 43/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bogdan Święczkowski – przewodniczący
Krystyna Pawłowicz – sprawozdawca
Michał Warciński,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 10 stycznia 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej [...] Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 24 lutego 2022 r. (data nadania) [...] Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił o zbadanie zgodności art. 887 § 1 w związku z art. 902 i art. 909 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.) w związku z art. 138 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359, ze zm.; dalej: k.r.i.o.), ewentualnie art. 189 k.p.c. w związku z art. 135 § 1 i art. 138 k.r.i.o. w zakresie, w jakim przepisy te wyłączają: a) „ochronę praw majątkowych skarżącego w postaci wierzytelności pieniężnych oraz zabezpieczających te wierzytelność hipotek przed konkurującą z tymi prawami w toku postępowania egzekucyjnego roszczeniem wierzytelnością obejmującą nienależne świadczenie alimentacyjne” z art. 32 ust. 1 w związku z art. 21 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; b) „legitymację procesową wierzyciela dłużnika alimentacyjnego do wytoczenia powództwa o obniżenie alimentów na podstawie art. 138 [k.r.i.o.] w tym w imieniu dłużnika alimentacyjnego poprzez podstawienie procesowe” z art. 32 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2 Konstytucji.

2. Postanowieniem z 10 stycznia 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 16 stycznia 2023 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Uznał, że skarżący nie określił (ani nie uzasadnił), w jaki sposób wskazane przez niego prawa lub wolności konstytucyjne zostały naruszone przez zakwestionowane w skardze

przepisy, a podniesione przez niego zarzuty odnoszą się do sfery stosowania prawa. Stwierdził również, że kwestionowane w skardze art. 135 k.r.i.o. oraz art. 189 k.p.c. nie były normatywną podstawą wyroku Sądu Okręgowego w W. z 20 października 2021 r. (sygn. akt [...]), z którym skarżący wiąże naruszenie swoich konstytucyjnych praw.

3. W zażaleniu z 23 stycznia 2023 r. (data nadania) skarżący zarzucił zakwestionowanemu postanowieniu naruszenie art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), art. 61 ust. 4 pkt 2 w związku z art. 53 ust. 2 u.o.t.p.TK oraz art. 61 ust. 4 pkt 2 w związku z art. 53 ust. 3 u.o.t.p.TK przez ich niewłaściwe zastosowanie.

W związku z powyższym skarżący wniósł o wydanie postanowienia o nadaniu dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Zgodnie z orzecnictwem Trybunału zażalenie na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej powinno dotyczyć podstaw, na których odmowa ta była oparta. Przedmiotem postępowania zażaleniowego jest bowiem ustalenie ich prawidłowości.

2. Trybunał Konstytucyjny nie podziela argumentów przedstawionych w zażaleniu. Formułując zarzuty, skarżący nie zdołał skutecznie podważyć podstaw odmowy. Zażalenie nie wnosi do rozpatrywanej sprawy żadnych nowych merytorycznych argumentów.

Na pierwszy plan wysuwa się jednak brak legitymacji skargowej podmiotu skarżącego.

Zgodnie z brzmieniem art. 79 ust. 1 Konstytucji: „Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji”.

Cytowany przepis znajduje się w rozdziale II Konstytucji, zatytułowanym: „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”. Zatem – zachowując konsekwencję terminologiczną – wyrażenie „każdy” użyte w art. 79 ust. 1 Konstytucji należy rozumieć jako „każdy człowiek i obywatel”. Rozszerzanie pojęcia „każdy” na osoby prawne lub inne podmioty niebędące „człowiekiem i obywatelem”, zgodnie z dyrektywą wykładni systemowej Konstytucji, jest nieuprawnione.

W sytuacji podmiotów zbiorowych, w tym osób prawnych, za uprawnione do wniesienia skargi konstytucyjnej można uznać jedynie osoby fizyczne, będące właścicielami akcji, udziałów, wkładów i innych podobnych indywidualnych tytułów prawnych. I tylko takie osoby mogłyby w zgodzie z Konstytucją – o ile udowodnią, że ostateczne decyzje podjęte wobec tych podmiotów zbiorowych, w których posiadają tytuły prawne, naruszają ich wolności i prawa konstytucyjne – wnieść skargę konstytucyjną. Konieczna jest w tym wypadku jednak odpowiednia zmiana przepisów konstytucyjnych, które powinny taką sytuację przewidywać. W obecnym stanie prawnym jest to niemożliwe.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

Zdanie odrębne

sędziego TK Bogdana Świączkowskiego
do uzasadnienia postanowienia Trybunału Konstytucyjnego
z dnia 30 stycznia 2024 r., sygn. akt Ts 43/22

1. Na podstawie art. 106 ust. 3 zdanie drugie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) zgłaszam zdanie odrębne do uzasadnienia postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 30 stycznia 2024 r., sygn. Ts 43/22.

2. Postanowieniem z 30 stycznia 2024 r. Trybunał Konstytucyjny nie uwzględnił zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 10 stycznia 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej [...] Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego (dalej: skarżący).

Popieram kierunek rozstrzygnięcia wyrażony w postanowieniu o nieuwzględnieniu zażalenia.

2.1. Uważam, że w postanowieniu z 10 stycznia 2023 r. Trybunał Konstytucyjny prawidłowo ocenił, że w sprawie skarżącego zaktualizowały się przesłanki określone w art. 61 ust. 4 pkt 1 i 2 u.o.t.p.TK, implikujące konieczność wydania postanowienia o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Moim zdaniem Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu postanowienia z 10 stycznia 2023 r. w sposób wyczerpujący wskazał przyczyny odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

2.2. Uważam również, że rozpoznając zażalenie wniesione przeciwko powyższemu postanowieniu Trybunał Konstytucyjny słusznie stwierdził, że skarżący nie zdołał skutecznie podważyć podstaw odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, a zażalenie nie wnosi do rozpatrywanej sprawy żadnych nowych merytorycznych argumentów.

2.3. Nie zgadzam się jednak z uzasadnieniem postanowienia o nieuwzględnieniu zażalenia w części, w której Trybunał Konstytucyjny odniósł się do problematyki legitymacji skargowej. Zdaniem Trybunału skarżący jako podmiot inny niż osoba fizyczna, nie posiadał legitymacji do wystąpienia ze skargą konstytucyjną. Pogląd prawny zakładający, że legitymacja skargowa wynikająca z art. 79 ust. 1 Konstytucji przysługuje jedynie osobom fizycznym, a podmioty zbiorowe nie mają prawa inicjowania postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w trybie skargi konstytucyjnej, nie znajduje potwierdzenia w dotychczasowym orzecznictwie. W przeszłości Trybunał wielokrotnie rozpoznawał merytorycznie sprawy zainicjowane skargami konstytucyjnymi pochodzącymi od podmiotów zbiorowych (zob. np. wyroki z: 24 lutego 1999 r., sygn. SK 4/98, OTK ZU nr 2/1999, poz. 24; 11 maja 2010 r., sygn. SK 50/08, OTK ZU nr 4/A/2010, poz. 34; 2 grudnia 2020 r., sygn. SK 9/17, OTK ZU A/2020, poz. 64; 4 lipca 2023 r., sygn. SK 14/21, OTK ZU A/2023, poz. 59).

Dopuszczalność merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej pochodzącej od podmiotu zbiorowego została potwierdzona przez Trybunał orzekający w pełnym składzie (zob. np. wyroki z: 21 grudnia 2005 r., sygn. SK 10/05, OTK ZU nr 11/A/2005, poz. 139, w którym Trybunał rozpoznał skargę konstytucyjną spółki akcyjnej; 20 września 2006 r., sygn. SK 63/05, OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 108, w którym Trybunał rozpoznał skargę konstytucyjną spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; 20 czerwca 2018 r., sygn. SK 3/13, OTK ZU A/2018, poz. 41, w którym Trybunał rozpoznał skargę konstytucyjną spółdzielni mieszkaniowej). Moim zdaniem pogląd ten wiąże – na zasadzie art. 37 ust. 1 pkt 1 lit. e *in fine*

u.o.t.p.TK – inne składy Trybunału, orzekające również w fazie tzw. kontroli wstępnej. Ewentualne odstępianie od tego poglądu wymagałoby rozpoznania sprawy przez pełny skład Trybunału.

Tym samym do czasu ewentualnej zmiany wskazanego poglądu – dokonanej przez pełny skład Trybunału – moim zdaniem nie ma podstaw do zajmowania przez Trybunał (orzekający w składach mniej licznych) stanowiska, że legitymacja skargowa przysługuje wyłącznie osobom fizycznym, a podmioty zbiorowe są jej pozbawione.

3. Podsumowując, wniesione zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie z uwagi na to, że skarżący nie zdołał skutecznie podważyć podstaw odmowy, wskazanych w uzasadnieniu postanowienia z 10 stycznia 2023 r.

Natomiast argumentacja Trybunału dotycząca rzekomego braku legitymacji skarżącego, nie powinna stanowić motywów postanowienia o nieuwzględnieniu zażalenia.

Wobec powyższego postanowiłem złożyć niniejsze zdanie odrębne.